

Saksframlegg

Saksgang:

Møte	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	25. september 2025

Sak 105-2025

Regional fagplan for bildediagnostikk

Forslag til vedtak:

1. Styret godkjenner regional fagplan for bildediagnostikk.
2. Regional fagplan for bildediagnostikk legges til grunn for utviklingen av de bildediagnostiske spesialisthelsetjenestene i Helse Sør-Øst.
3. Regional fagplan for bildediagnostikk inngår som premiss i arbeidet med lokale utviklingsplaner ved helseforetak og private ideelle sykehus med eget opptaksområde, samt for regionale anskaffelser av bildediagnostiske undersøkelser fra private leverandører.

Hamar, 18. september 2025

Terje Rootwelt
administrerende direktør

1 Hva saken gjelder

Regional fagplan for bildediagnostikk skal bidra til å realisere Helse Sør-Østs visjon og mål i *Regional utviklingsplan 2040* og gi retning for utviklingen av tjenestetilbudet innen fagområdet. Fagplanen legges i denne saken fram for behandling i styret. Regional fagplan for bildediagnostikk presenteres som en punktvis fremstilling av syv strategiske innsatsområder understøttet av et mer omfattende bakgrunnsdokument med utvalgte numeriske oversikter over aktivitet, bemanning og utstyr.

2 Hovedpunkter og vurdering av handlingsalternativer

Som ledd i arbeidet med å realisere visjon og mål i *Regional utviklingsplan 2040* og gi retning for videreutvikling og styring av tjenestetilbudet utvikler Helse Sør-Øst RHF fagplaner innen utvalgte fagområder. I denne saken legges fagplan for bildediagnostikk fram for styret i Helse Sør-Øst RHF til behandling.

Det er behov for å styrke oppmerksomheten om fagområdet bildediagnostikk av flere grunner. Fagområdet har en stadig større plass i utredning, behandling og oppfølging av pasienter i både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten, og utgjør et sentralt element i tjenestetilbudet i sykehusene. De bildediagnostiske undersøkelsene utføres også hos private leverandører med bakgrunn i en historisk arbeidsdeling.

Økende kompleksitet og subspecialisering utfordrer særlig de mindre sykehusavdelingene, både når det gjelder kompetanse og ressurser. Det er mangelfull struktur og samsvar mellom avdelingene for aktivitetsdata i bildediagnostikk. Stadig mer komplekse undersøkelser gir økt behov for granskning og fortolkning – også utover opprinnelig problemstilling. Dette medfører flere tilfeldige bifunn som kan bidra til økt ressursbruk og risiko i oppfølgingen.

Det er dokumentert overforbruk og feilbruk av undersøkelser, spesielt i primærhelsetjenesten. Dialogen med rekvirentene er mangelfull. Ulike IKT-verktøy og mangelfulle kommunikasjonsløsninger i sykehusene og hos de private leverandørene resulterer i mangelfull, tungvint og ressurskrevende samhandling om pasientbehandlingen. Ulik utførelse av undersøkelsene og mangelfull tilgang til bilder på tvers gir unødige gjentakelser.

For å møte disse utfordringene er det identifisert syv strategiske innsatsområder for bildediagnostikk.

- Kartlegge kapasitet og forbruk av bildediagnostikk i regionen
- Beskrive framtidige behov, god organisering og oppgavefordeling
- Utnytte teknologi og digitalisering innen bildediagnostikk
- Sikre rasjonell bruk av bildediagnostikk
- Styrke samarbeid med primærhelsetjenesten
- Planlegge bildediagnostikk i et beredskapsperspektiv
- Styrke forskning og fagutvikling i bildediagnostikk

Fagplanen gir anbefalinger for tjenesteutvikling og styrking innen alle de syv prioriterte områdene. Tiltakene skal bidra til å gjøre de bildediagnostiske tjenestene mer effektive, samt fordele oppgaver mellom offentlige og private aktører bedre for å gi et mer riktig og likeverdig pasienttilbud. Uten slike tiltak vil det over tid ikke være mulig å møte det framtidige behovet for bildediagnostikk. Målsettingen med tiltakene innenfor de syv innsatsområdene vil overordnet være å øke kvaliteten på bruk av bildediagnostikk i pasientbehandlingen, avlaste behovet for bemanningsøkning og redusere utgiftsøkninger til anskaffelser og beredskap.

For å gjennomføre tiltakene er det nødvendig å samhandle med avdelinger for radiologi og nukleærmedisin i helseforetak og sykehus, private leverandører, kliniske sykehusavdelinger og primærhelsetjenesten. Andre nøkkelaktører er Sykehuspartner og IKT-leverandører, sentrale helsemyndigheter og underliggende etater (Helsedirektoratet, FHI (NPR)), pasient- og brukerorganisasjoner, interregionale fagnettverk samt fag- og profesjonsforeninger.

Området kunstig intelligens er tatt inn i fagplanen, og det er også sett hen til andre beslektede prosesser på området i Helse Sør-Øst RHF. Mye av arbeidet har vært utformet i parallell med oppdragsprosjektet til de regionale helseforetakene om reduksjon i uønsket variasjon i bildediagnostikk som ledes av Helse Vest RHF. Det har gjennom dette arbeidet blitt utviklet en god dialog med andre helseregioner om strategisk utvikling av sørge-for ansvaret innen bildediagnostikk.

Fagplanen er utarbeidet i et iterativt samarbeid med regionalt fagråd for bildediagnostikk. I tillegg har fageksperter og representanter fra ulike fagmiljøer bidratt med ulike innspill, spesielt i forbindelse med trender og utviklingstrekk for fagområdet bildediagnostikk.

Fagplanen har vært på innspillsrunde i de bildediagnostiske avdelingene i helseforetak og sykehus, private avtaleparter som leverer radiologiske tjenester til HSØ, norsk radiologisk forening, norsk radiografforbund, brukerutvalget, konserntillitsvalgte, enhetsledermøtet i medisin og helsefag, fagdirektørmøtet, samhandlingslegene og fagdirektørmøtet. Relevante innspill er innarbeidet i fagplanen. For å møte det framtidige behovet i bildediagnostikk, er det helt nødvendig å ta i bruk ny teknologi og kunstig intelligens på en strategisk og ledelsesmessig godt forankret måte for å legge til rette for kvalitetsmessig kontrollert utvikling av de prioriterte områdene. Utvikling av de nye tjenestene må bygge på forskning og være kunnskapsbasert. Omtalen av teknologi, kunstig intelligens og forskning har derfor fått en sentral plass i fagplanen. Arbeidet med fagplanen i bildediagnostikk har tydelig belyst den store avhengigheten fagområdet har til tilgang på teknologi og behovet for en tett relasjon til delplan for teknologi og prosjektet for felles regional radiologiløsning.

Det har vært spesielt krevende å få fram gode objektive data for aktivitet i bildediagnostikk, og viktige forbedringstiltak er foreslått rettet mot dette området. Aktivitetstall som vedlegges i saken er i stor grad innhentet og bearbeidet manuelt. De gir et øyeblikksbilde, men er forbundet med betydelig usikkerhet. Som ledd i oppfølgingen av fagplanen bør det også lages nærmere konsekvensanalyser av de foreslåtte tiltakene når arbeidet med å øke standardiseringsgrad og bedre dokumentasjonsunderlaget for aktivitetstall er gjennomført.

Det vil også være behov for å utrede flere av tiltakene nærmere før gjennomføring, både lokalt, regionalt og nasjonalt i koordinering med oppdragsprosjektet for reduksjon av uønsket variasjon. Dette gjelder særlig regionalt og nasjonalt samarbeid om utarbeidelse av retningslinjer for henvisning som kan bidra til mer standardisert bruk, felles protokoller der

det er mulig, redusere uønsket variasjon og fjerne uriktig bruk av såkalte lavverdiundersøkelser.

Andre aktiviteter som berører fagplanens innsatsområder, vil være etablering av aktivitetsdata for bildediagnostikk i NPR, innføring av IKT-løsninger for henvisning og bildedeling og KI-støtte til fortolkning. Videre vil helseforetakenes planer for utstyrsanskaffelser i sykehus og tiltak for å utdanne, rekruttere og beholde en tilstrekkelig tilgang til fagpersonell i vesentlig grad påvirke mulighetene til å realisere ambisjonene i fagplanen. Fagplanens innsatsområder må derfor adresseres i det regelmessige oppfølgingsarbeidet overfor helseforetakene, og legges til grunn for innretning, gjennomføring og oppfølging av anskaffelser fra private leverandører.

3 Administrerende direktørs anbefaling

Fagplanen i bildediagnostikk skal bidra til at foretaksgruppen kan nå målsettingene i regional utviklingsplan 2040 om tilstrekkelig kapasitet og kompetanse innen fagområdet, samtidig med reduksjon i undersøkelser utført uten tilstrekkelig nytte for pasienten.

Helse Sør-Øst RHF sitt «sørge for»-ansvar for bildediagnostikk omfatter også bruk til utredning og oppfølging av tilstander når disse behandles i primærhelsetjenesten. Dette har betydning for vurdering av samlet kapasitetsbehov og for anskaffelser fra private leverandører. Videre er det viktig at undersøkelser utført i primærhelsetjenesten både er tilgjengelige for videre bruk i spesialisthelsetjenesten og i størst mulig grad er utført slik at de kan anvendes som videre beslutningsunderlag når pasienten henvises og behandles her.

Arbeidet med fagplanen har belyst utfordringene med økende kompleksitet og behov for spesialisert kompetanse i bildediagnostikk. Innføring av regionale fellesløsninger for RIS/PACS og annen IKT-støtte sammen med ny informasjonsteknologi basert på kunstig intelligens vil åpne for mer effektive prosesser og bedre samhandling i bruk av bilder og kompetanse både mellom helseforetakene og med primærhelsetjenesten.

Arbeidet med standardisering av aktivitetsdata i bildediagnostikk må ha høy prioritet. Mangelfull standardisering på dette området er også en utfordring for Norsk pasientregister (NPR) og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) og deres muligheter til å utføre sine samfunnsoppdrag. Våre helseforetak må ta aktivt ansvar for at all aktivitetsrapportering i bildediagnostikk utføres på en standardisert måte.

Ved å ta i bruk økt automasjon, digitalisering og deling av bildeinformasjon og bruk av kunstig intelligens i informasjonsbehandlingen, kan vi både øke kapasiteten og styrke kvaliteten i bildediagnostikk. Samtidig må vi også redusere unødige undersøkelser. Tiltakene i fagplanen vil kunne gi gevinster i form av økt effektivitet, bedre kvalitet og mer presis diagnostikk og behandling. Gevinstene er derfor et nødvendig bidrag for å kunne oppnå en bærekraftig utvikling av spesialisthelsetjenestene både for bildediagnostikk og samlet sett.

Administrerende direktør anbefaler at styret godkjenner regional fagplan for bildediagnostikk, at Regional fagplan for bildediagnostikk legges til grunn for utviklingen av de bildediagnostiske spesialisthelsetjenestene i Helse Sør-Øst, og at Regional fagplan for bildediagnostikk inngår som premiss i arbeidet med lokale utviklingsplaner ved helseforetak og private ideelle sykehus med eget opptaksområde, samt for regionale anskaffelser av bildediagnostiske undersøkelser fra private leverandører.

Trykte vedlegg:

- Regional handlingsplan for bildediagnostikk -kortversjon i grafisk format
- Regional handlingsplan for bildediagnostikk -bakgrunnsdokument

Utrykte vedlegg:

- Ingen